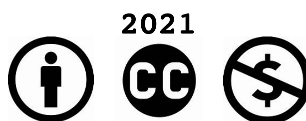
AQUARIUS AFFAIRE (1986)

het dossier van Hylke Tromp

Noordwaardpolder in de Brabantse Biesbosch met een pijl bij de beoogde Aquarius-locatie
ontleend aan Google Maps

2021

AQUARIUS AFFAIRE (1986)

door Hylke Tromp

nootski@xs4all.nl

Dit is het verhaal van de Aquarius Affaire, vervaardigd in 2020/2021, ter omlijsting van mijn dossier over de affaire en opgesteld ten behoeve van de Historische Vereniging Werkendam en De Werken c.a.
Het verhaal is tesamen met het dossier zelf in maart 2021 overhandigd aan Thomas Westerhout uit Werkendam, die hierbij de vereniging vertegenwoordigde.

Het dossier bestaat uit twee ordners:
KRANTENARTIKELEN en DOCUMENTEN.

KRANTENARTIKELEN: deze zijn chronologisch geordend.

DOCUMENTEN: deze zijn in hoofdstukken geordend door middel van tabbladen en binnen elk hoofdstuk chronologisch gelegd.
Voorin bevindt zich een print van dit verslag.

Tabbladen:

- AQUARIUS-1 (de eerdere poging op de Groesplaat vanaf eind jaren 70; de Groesplaat is het buitendijks natuur-gebied tussen Sleeuwijk en Woudrichem)
- NIRT (Hendriks' rapport over Aquarius, gemaakt door het private Nederlands Research Instituut voor Recreatie en Toerisme)
- PROVINCIE (Noord-Brabant)
- K.v.K. (stukken van de Kamer van Koophandel)
- INT UN LUGANO (over de niet-bestaande Internationale Universiteit van Lugano)
- CV AQUARIUS
- INTERNE STUKKEN (van de onderzoekers)
- KLACHT NOTARIS (klacht tegen notaris Verdoes Kleijn)
- KLACHT ACCOUNTANT (klacht tegen accountant Van der Drift)
- EXTRA HENDRIKS (over Hendriks als helderziende)

AQUARIUS AFFAIRE (1986)

INHOUD

pagina

1 INLEIDING

Dit is een verhaal over de Aquarius Affaire, die in 1985/1986 speelde in de toenmalige gemeente Werkendam (op 1.1.2019 zijn de gemeentes Werkendam, Woudrichem en Aalburg samengegaan in de nieuwe gemeente Altena).
Het ging om een zeker Studiedagencentrum Aquarius dat zou moeten komen in de Noordwaard van de Biesbosch. Dit plan was kortweg gezegd volkomen ondeugdelijk. Dankzij de onderzoekingen van Danker Janse, mijzelf en enkele journalisten en ondersteund door diverse burgers, is de gemeente uiteindelijk gedwongen steun aan dit plan in te trekken.

Bij dit verhaal hoort een dossier dat door mij tijdens de affaire is samengesteld. Het bevat onder meer krantenartikelen, ingezonden brieven, Kamer van Koophandel-stukken en ander materiaal uit het Aquarius-project.
Het verhaal is gemaakt ter begeleiding van de overdracht van dit dossier aan de Historische Vereniging Werkendam en De Werken c.a. in voorjaar 2021.

Het grote dossier van mede-onderzoeker Danker Janse heb ik bij de samenstelling niet ter beschikking gehad; hij is vele jaren geleden geëmigreerd.

Dit verhaal is te vinden op **https://archive.org** onder het trefwoord **AQUARIUS-AFFAIRE**.
Het format is PDF; het document is op elke computer en mobiel te lezen en bovendien makkelijk te printen.

2 VOORGESCHIEDENIS, AQUARIUS-1

Op januari 1986 wordt mijn aandacht getrokken door enkele ingezonden brieven in het streekweekblad Altena Nieuws, tevens huis-aan-huis-blad. Er wordt gesproken over de (on)waarde van een soort anthroposofisch studiedagencentrum dat in de Noordwaard van de Biesbosch moet komen, in een grote opzet met participaties van elk 20.000 gulden.
In de NRC is al op 11 december 1985 een groot artikel van Folkert Jensma verschenen, waarin het plan nogal badinerend is besproken.
Er zit ene Jos (J.A.M.) Hendriks uit Den Haag (3.2.1948, Arnhem) achter het plan. De heer Hendriks had het in de gemeente al eerder geprobeerd (Aquarius-1), namelijk op de Groesplaat, een natuurgebied in de uiterwaarden tussen Sleeuwijk en Woudrichem.

Mijn mede-onderzoeker Danker Janse heeft deze voorgeschiedenis van Aquarius uitgezocht.
De hele voorgeschiedenis van de Groesplaat en Aquarius-1 is in het dossier opgenomen in een 4 pagina's tellend chronologisch overzicht dat door hem is opgesteld.

Ik geef enkele hoofdzaken van deze voorgeschiedenis weer.

Na een periode van wisselende grondruilen betreffende de Groesplaat, komt Hendriks in 1978 ten tonele. Hij wil hier een of ander centrum neerzetten.
Hendriks' plannen lijden schipbreuk. De Provincie en de Kroon (resp. op 5.6.1978 en 2.2.1981) verwerpen het bestemmingsplan. Hendriks stelt de gemeente later, zonder resultaat, een schadeclaim van 7 miljoen gulden in het vooruitzicht.

BV Aquarius Sportaccommodaties, Hendriks' constructie achter het plan, wordt op 8.11.1983 failliet verklaard na een faillissementsaanvraag van de NMB. Curator is mr A.J.M. Schakel van het advocatenkantoor Kortman te Den Haag. Eind november 1983 worden ook andere rechtspersonen van Hendriks failliet verklaard.
Bij de faillissementen zijn vele miljoenen schuld aan de orde. Een aantal bewoners in de gemeente Werkendam blijft met forse vorderingen zitten.

3 AQUARIUS-2

Op 10.12.1984 wordt een idee voor een ander Aquarius ingediend bij provinciale ambtenaren. Het gaat deze keer over een centrum in de Noordwaard van de Biesbosch.

Op 7.3.1985 verschijnt een rapport over dit nieuwe plan Aquarius, opgesteld door een privaat toerisme-onderzoeksbureau met de naam Nederlands Research Instituut voor Recreatie en Toerisme NRIT. De inleiding van het rapport meldt dat op 1.2.1985 een voorlopig concept van dit tweede plan Aquarius al is besproken met vertegenwoordigers van de gemeente Werkendam en de provincie Noord-Brabant. De exploitatiemogelijkheden worden als positief beoordeeld.

Op 27.2.1985 gaat een door Werkendams Burgemeester drs ing H. Dorland ondertekende brief uit naar Biesbosch-betrokkenen; hij meldt dat er een nieuw bestemmingsplan voor het buitengebied moet komen; Aquarius wordt in het geheel niet gemeld. Men wordt uitgenodigd voor een gesprek op 19.3.1985.
Op 11.3.1985 neemt de gemeente een voorbereidingsbesluit; alle partijen zijn voor, alleen de SGP is tegen.
Ook in het hiervoor genoemde gesprek met Biesbosch-betrokkenen, waarbij de gemeente is vertegenwoordigd door wethouder Timmerman (CDA), wordt Aquarius niet gemeld en op de gehanteerde kaarten is Aquarius niet ingetekend.

Op 21.3.1985 vraagt het College van B&W aan de Provinciale Planologische Commissie een principe-uitspraak over het plan. In augustus publiceert de gemeente het ontwerp van 'Bestemmingsplan Aquarius'. Op 23.9.1985 wordt het ter visie gelegd. Op 4.9.1985 stuurt de gemeente dit ontwerp aan de Provinciale Planologische Commissie.

De Burgemeester co-signeert in zijn functie op 21.11.1985 een wervende brief aan potentiële participanten in het hele land, op briefpapier van Aquarius; hij meldt zonder enig voorbehoud dat het plan wordt uitgevoerd: "In Werkendam, aan de rand van het natuurreservaat de Biesbosch, wordt Studiedagencentrum Aquarius gebouwd". Zo'n manoeuvre is uiterst ongepast, zoniet in strijd met de Gemeentewet; immers, de gemeenteraad heeft zich over het plan nog niet finaal uitgesproken en de termijn voor bezwaarschriften is nog lang niet gesloten.

De wethouders erkennen later dat zij van deze brief niet op de hoogte waren.

Op 5.12.1985 maken Laban Duynhouwer en Aart de Vos, als betrokken bij de Noordwaard-percelen in kwestie, officieel bezwaar middels advocaat mr E. Hoogendam te Gorinchem.
Op 6.12.1985 maakt ook W.A. de Klerk uit Werkendam bezwaar, middels een brief. Op dezelfde datum doet ook de Vereniging Behoud Biesbosch uit Made dit.

De bezwaartermijn sluit een paar dagen later, op 9.12.1985. De dag erna opent de Burgemeester in het gemeentehuis een persconferentie van Hendriks over het plan. Naast de Burgemeester zijn sprekers Hendriks zelf, prof Van Praag van de Universiteit van Lugano, en M. van Huut namens Architectenbureau A. Alberts. Een werklunch wordt aangeboden door de Stichting Stedebouw en Stadsherstel (een van Hendriks vele rechtspersonen). De uitnodiging staat op briefpapier van Van Delft & Partners, gehuisvest op hetzelfde adres als Aquarius en Hendriks (Dr. Kuyperstraat 15 in Den Haag).
In de uitgereikte stukken wordt een opening voorzien door Commissaris van de Koningin mr A.A.M. van Agt op 3.2.1988.

Op 3.1.1986 verschijnt in het Nieuwsblad voor Gorinchem en Omstreken een interview van Piet Hartman met de Burgemeester, waarin deze de Biesbosch beschrijft als ”een brandnetelbos waar de kreken dichtslibben”; ”alleen miljoenen kunnen het redden”. Aquarius wordt door de Burgemeester getypeerd met de woorden ”subtropische vrouwen en drijvende Bokma”.

4 ONS ONDERZOEK

Op 30 januari 1986 verschijnen los van elkaar tamelijk kritische ingezonden stukken in Altena Nieuws over het nieuwe plan Aquarius. Schrijvers zijn ir D. Janse, M.C. de Regt en ikzelf.

Naar aanleiding van mijn brief neemt ir D. Janse contact met mij op. Het blijkt te gaan om Danker Janse, Wageningen-ingenieur en telg van de Koningin Sophiahoeve bij de Kroon-brug, in de Noordwaard van de Biesbosch.
Kort erna, op 8.2.1986, spreken Danker Janse en ik elkaar aan mijn keukentafel en hij laat het vele zien dat hij al heeft onderzocht. Hij blijkt een fors dossier te hebben opgebouwd. Hij heeft pogingen gedaan de raadsleden te informeren over zijn vondsten maar krijgt geen gehoor; ook een verschijnen bij de CDA-fractie levert niets op.
Hij heeft, zoals al eerder vermeld, een uitgebreid chronologisch verslag gemaakt van de voorgeschiedenis vanaf 1970, toen de ontwikkelingen op de Groesplaat begonnen.
Danker Janse en ik besluiten tot samenwerking; we gaan verder samen op onderzoek uit en achterhalen het een na het andere verontrustende feit.

Eerder, op 24.12.1985, krijgt Danker Janse, die zich heeft aangemeld als geïnteresseerde, als potentiële participant, een brief van Aquarius waarin de belangstelling voor participaties "zeer groot" wordt genoemd; er is een dure, glanzende kleurenbrochure bijgevoegd. Ook wordt gesteld dat gestorte bedragen van participanten worden "beheerd door het Trust-kantoor van de NMB". In een aanvullende brief op 27.1.1986 wordt Danker verzekerd "dat het in de brochure en op de verklaring van deelname genoemde bankrekeningnummer bij de NMB 66.73.61.820 een geblokkeerde rekening betreft".
Later wordt ons duidelijk dat deze blokkering er niet is.

De kleurenbrochure is glossy en ronkend. Met portretten van Aristoteles tot en met Einstein en met 'education permanente' en 'wetenschap en cultuur' als trefwoorden, wordt gewicht aan het plan gegeven.
Het Adviescollege wordt volgens de brochure gevormd door onder meer oud-minister en voormalige IMF-baas dr H.J. Witteveen, prof Van Praag van de Universiteit van Lugano, prof mr W.J. Slagter, hoogleraar aan de Erasmus, prof dr C.J. Zwart, buitengewoon hoogleraar aan de Erasmus en warenhuiskoning Drees-

mann. Nog meer ‘dure’ namen worden rondgestrooid over de pagina’s. Ook wordt de blokkering van de bankrekening expliciet gesteld. Penningmeester en accountant J.C.M. van der Drift gebruikt zijn naam voor een opgenomen verklaring die bedriegelijk veel lijkt op een accountantsverklaring maar het niet is.

De Werkendamse Burgemeester Dorland en het Werkendamse CDA, met name CDA-wethouder Timmerman, blijken in de gemeente de politieke motoren te zijn van het project.

Voor- en tegenstanders gaan zich steeds vaker uitspreken in Altena Nieuws en in regionale dagbladedities.
Joop Uijl, verbonden aan Altena Nieuws, tracht het imago van Hendriks en Aquarius nog op te krikken middels een uiterst vriendelijk interview op 20.2.1986, maar de onrust neemt alleen maar toe.

Op 10.2.1986 heb ik op het gemeentehuis van Werkendam een gesprek met de heer Van Gelderen van Algemene Zaken, waarin ik tracht duidelijkheid te krijgen over de status van de plannen. Het is een moeilijke en onontwarbare brei, kennelijk ook voor mijn gesprekspartner.

Op 17.2.1986 bel ik (de recorder loopt) onder de valse naam Brandenberg met het NMB-kantoor op het Tournooiveld in Den Haag; hier is de rekening van Aquarius gevestigd waarop participanten hun geld kunnen storten. Volgens de brochure van Aquarius is het een ”geblokkeerde rekening” en ”zullen de bedragen niet eerder aangewend worden dan op de dag van ingebruikname van het Studiedagencentrum Aquarius en wel om te worden geleend aan de BV Aquabosch”. Ik vraag naar de directeur van het filiaal en word doorverbonden met de heer Baks, naar eigen zeggen niet directeur van het filiaal, ”gelukkig niet”, maar ”van het moederkantoor”. Hij noteert de quote en vraagt me om later de heer Bodenkamp hierover te bellen voor het antwoord.
De heer Bodenkamp meldt heel duidelijk: ”Van een dergelijke tekst is ons niets bekend”. Wanneer ik vraag of ik dit kan opvatten als ‘er is geen blokkering’, zegt hij: ”Zo MOET u dit opvatten”.
Op mijn conclusie: ”De mededeling van de heer Hendriks kan dus niet worden waargemaakt door de NMB”, antwoordt hij: ”Beslist niet”.

5 GEMEENTERAAD STELT PLAN UIT

Op 25.2.1986 besluit de gemeenteraad om een besluit over het plan wat uit te stellen. De Burgemeester dreigt de raad dat het niet-doorgaan zal leiden tot een miljoenenclaim. Hij voegt eraan toe: ”En daar is dan nog een aardige grond voor ook”. Sommige raadsleden vrezen dat de bedoeling is om deze heikele kwestie over de raadsverkiezingen heen te tillen; deze staan voor maart gepland. Vragen in de raad over de achtergrond van de ”initiatiefnemer” (bedoeld is de heer Hendriks) weigert de Burgemeester, verontwaardigd, te beantwoorden. Het CDA ziet Aquarius ”met een gerust hart tegemoet”.

Inmiddels heb ook ik me bij Aquarius aangemeld als geïnteresseerde, onder de valse naam Brandenberg. Op 23.2.1986 ga ik naar een voorlichtingsbijeenkomst (men noemt het een studiedag) van het project in een zaal van Hotel Babylon-Sofitel, naast Den Haag CS. Sprekers zijn de heer Hendriks, prof Van Praag en architect Van Huut (van het toenmalige ‘organische’ architectenbureau Alberts en Van Huut uit Amsterdam); bovendien J. Copijn van Copijn Groenadviseurs in Groenekan en G. Brandwijk, directeur van Bouwbedrijf ABB in Werkendam (voorzien als bouwer). De potentiële participanten in de zaal worden toegesproken, het betoog gelardeerd met indrukwekkende dia’s, van nieuwgeboren kinderen tot en met het heelal.

Op 10.2.1986 ontvangt Hendriks van Van Dien+Co Accountants een brief waarin Van Dien+Co bezwaar maakt tegen het gebruik door Hendriks van de naam van Van Dien+Co Accountants in de volgende zinsnedes:

- Van Dien+Co heeft het project gecontroleerd
- Van Dien+Co staat achter het project
- Van Dien+Co keurt voor 15 maart 1986 de begroting goed

Namens het kantoor tekent drs H.A. van Wijlen; hij schrijft dat het College van B & W Werkendam ”spoedheidshalve” alvast in deze zin is geïnformeerd.
De heer Van Wijlen had begin december 1985 op zijn privé-adres de brochure ontvangen en toen beroepsmatige interesse getoond. Het hierop volgende contact met Hendriks leidde ertoe van Van Dien+Co op 12.2.1986 aan Hendriks een concept-begroting had toegestuurd ”teneinde overeenstemming te bereiken over de VORM van onze rapportering”. Meer niet. Hendriks gaat rustig door

Van Dien+Co op te voeren als autoriteit die het plan goedkeurt.

Op 24.2.1986 stuurt Hendriks' secretaresse mevrouw B. Bouman mij, als Brandenberg, op mijn verzoek een financieringsstructuur van Aquarius toe; het is een warrige structuur met allemaal voor ons onbekende rechtspersonen: CV Aquarius Participaties U.A., Stichting Stedebouw en Stadsherstel, BV Aquabosch, Pemar BV, De Tempeliers BV, Fabran Holding, en Stichting Mens en Toekomst.
Uit de statuten van de CV, die ik als gegadigde pas na enig doorzetten verkrijg, blijkt dat deze vereniging de participanten geen samenkomst biedt, geen informatie over andere leden verstrekt en dat een ledenvergadering niet kan worden geregeld. Deze constructie maakt het hierdoor geen vereniging maar eerder een imitatie van een BV. Notarissen kennen deze constructie als een omweg voor iemand die vanwege het ministerie van Justitie geen BV's meer mag oprichten maar toch stiekem de constructie wil; het is notarissen in een voorschrift van de Notariële Broederschap expliciet verboden hieraan mee te werken.

Eveneens op 24.2.1986 spreken we in Dordrecht met Officier van Justitie mr H.A. van Brummen van het Parket van de Arrondissementsrechtbank in Dordrecht om hem over de gevonden feiten te informeren.
Op 27.2.1986 hebben we in Den Bosch een gesprek met gedeputeerde Brugman, waarin ook deze wordt voorzien van de gevonden feiten.

Op 27.2.1986 telefoneren we met de stad Lugano om te vragen naar de Internationale Universiteit van Lugano; men kent deze niet. Dan bellen we met gemeenteadvocaat Riva van het kleine dorpje Agra, vlakbij Lugano, alwaar deze universiteit volgens hun eigen brochure een postadres zou hebben, met als vestiging Palazzo Agra.
Het is een kleine gemeente met 150 inwoners en zo'n 50 telefoonaansluitingen. De universiteit en Van Praag zijn onbekend en hebben ook geen telefoonaansluiting. Het Palazzo is van een Duitse stichting waar oudere mensen en ook kinderen komen om aan te sterken.

Op 28.2.1986 bel ik, weer onder de valse naam Brandenberg, Hendriks zelf op en vraag door over de financieringsstructuur die ik ontving. Ik begin te vragen naar Tempeliers BV; zijn

antwoord: ”Die is er nog niet”. Pemar bestaat wel, en Aquabosch ”is ook nog in oprichting”. Onze opname-apparatuur draait, zoals zo vaak bij onze telefoongesprekken.
Hij noemt de hele structuur nog voorlopig en hij zegt: ”We zijn nu een compleet rapport aan het maken, de brochure zegt inderdaad niet alles en bij onze berichten moet je eigenlijk steeds bij zetten ‘wijzigingen voorbehouden’, de definitieve structuur die stellen we vast met de financiers op basis van een rapport dat we nu aan het maken zijn met Van Dien+Co waarin het totale programma van eisen met investeringsspecificaties en een meerjarenbegroting enzovoorts, liquiditeit en cash flow-planning allemaal in zitten en dat stuk is eigenlijk de basis op grond waarvan we dan de financiering maken”.

Van Dien+Co had (zie boven) al op 10.2.1986 bezwaar gemaakt tegen het onterechte gebruik van hun naam als goedkeurder van het project.

6 FEITEN EN CONCLUSIES

Dan huren wij een bovenzaal van Restaurant Metropole aan het Melkpad in Gorinchem en we inviteren allerlei betrokkenen bij de Biesbosch om op de avond van 28.2.1986 onze bevindingen te vernemen. We inviteren natuurorganisaties, boerenorganisaties, locale en regionale kranten, en de politieke partijen (behalve het CDA, dat al eerder duidelijk maakte geen interesse in de bevindingen van Danker Janse te hebben).
Genodigd zijn: RPF, SGP, PvdA, VVD, ZLM (G.J. de Jager), CBTB (Hendrik Koekoek), Vereniging Behoud Biesbosch, Altenatuur (Johan Koekkoek), bezwaarde W.A. de Klerk, Altena Nieuws (Nel Strengholt), Nieuwsblad (Ad Ermstrang komt later apart, op 3.3.1986), en Bernard Paulus van Pauwvliet (hij richt later een actiecomité op om Aquarius van de baan te krijgen).
Alle genodigde partijen komen. Nel Strengholt van Altena Nieuws wil eerst toestemming van uitgever en drukker Maas Damen hebben; ze krijgt deze meteen.

We presenteren 43 verifieerbare feiten, projecteren onderliggende documenten met behulp van een episcoop en sluiten af met 8 conclusies. Iedereen krijgt de lijst van de 43 feiten en 8 conclusies uitgeprint mee naar huis.

Het lijkt me nuttig deze hier letterlijk weer te geven. Het is ontstellend dat deze feitenopsomming niemand in de gemeenteraad tot een kritische opstelling heeft weten te bewegen.

FEITEN

Feit 1:
De op 25.2.1985 door de Burgemeester in de Gemeenteraad genoemde Aquarius BV bestaat niet.

Feit 2:
In de financiële structuur van Aquarius spelen tenminste drie rechtspersonen een rol: de Coöperatieve Vereniging 'Aquarius

Participaties' UA (verder CV te noemen), Aquabosch BV, en de bank NMB.
In een enkele uren geleden in ons bezit gekomen Aquarius-brochure (gedateerd op 29.1.1986) over de financiële structuur worden opeens ook genoemd de Direkt Bank, Fabran Holding, Pemar Holding BV, de Stichting Mens en Toekomst, en De Tempeliers BV. Van Fabran Holding weten we niets. Van de Stichting Mens en Toekomst evenmin, behalve dat deze eenmaal in een stuk van de heer Hendriks wordt genoemd; deze Stichting zou de studiedagen moeten organiseren.

Feit 3:
Aquabosch BV bestaat niet. Aquabosch wordt opgevoerd als exploitant.

Feit 4:
Van Pemar Holding BV is de heer Hendriks directeur.

Feit 5:
De Tempeliers BV bestaat niet.

Feit 6:
De op 25.2.1986 door de Burgemeester in de Gemeenteraad genoemde garantie-overeenkomst kan niet worden gesloten met de Coöperatieve Vereniging, want die wordt geen eigenaar van Aquarius.

Feit 7:
Deze garantie-overeenkomst kan alleen gesloten worden met de eigenaar. Volgens de heer Hendriks komt Aquarius (grond met opstallen) in eigendom van (de niet-geregistreerde) Aquabosch BV. Volgens de genoemde brochure van 29.1.1986 zullen alle aandelen van Aquabosch BV tot de opening in handen zijn van Fabran Holding; na de opening zal 75% van de Aquabosch-aandelen in handen komen van Pemar Holding terwijl de resterende 25% door de CV wordt gekocht met behulp van de participatiegelden.

Feit 8:
Alle participanten hebben hun geld moeten storten op een rekening bij de NMB in Den Haag. Volgens de heer Hendriks is deze rekening geblokkeerd. De bank ontkent dit. De bank weet bovendien dat de heer Hendriks naar buiten toe een blokkering voorwendt.

Feit 9:
Het faillissement van de vorige Aquarius, de BV Aquarius Sportaccommodaties, is aangevraagd door de NMB.

Feit 10:
De heer Hendriks verklaart dat de genoemde NMB-rekening op naam van de CV staat.

Feit 11:
Doordat de genoemde NMB-rekening niet geblokkeerd is, kan de CV vrij over het geld beschikken.

Feit 12:
Alle participanten hebben tevoren een contract getekend dat de CV toestaat het geld over te hevelen naar Aquabosch BV (welke dus niet officieel is geregistreerd).

Feit 13:
De heer Hendriks biedt de participanten 24 gratis verblijf-dagen in Aquarius aan, terwijl men volgens de statuten slechts recht heeft op 14 dagen (7 aaneengesloten in de zomer, en 7 al dan niet aaneengesloten in de winter).

Feit 14:
De heer Hendriks zegt dat de participanten hun aandeel kunnen terugverkopen aan de CV, zodat hun startinleg te allen tijde helemaal teruggehaald kan worden. Dit recht is volgens de statuten slechts in beperkte mate aanwezig: het kan alleen als er niet meer dan 25 opzeggingen per jaar zijn en het aantal deelnemers niet onder de 2400 zakt. Bijna nooit dus, want men zoekt 2500 deelnemers.

Feit 15:
Aan participatiehouders wordt een aandeel in de winst geboden. Van de winst van Aquarius gaat een niet bepaald deel naar Pemar, de grootaandeelhouder van (de niet geregistreerde) Aquabosch BV. Van het niet bepaalde winstaandeel van de CV gaat slechts een klein deel naar de participanten; hierdoor staat het winstaandeel van de participanten op losse schroeven. De winst (van welke BV?) zal, volgens de brochure van 29.1.1986, worden besteed aan aankoop van omliggende gronden.

Feit 16:
De heer Hendriks heeft op 23.2.1986 verklaard dat er 600 serieuze gegadigden voor een participatie zijn.

Feit 17:
Voorzitter van het bestuur van de CV is de heer Hendriks.

Feit 18:
Prof Van Mansvelt, hoogleraar te Wageningen, is een der bestuursleden. Deze heeft op 23.2.1986 te Den Haag verklaard van de financiële structuur niets te snappen.

Feit 19:
Penningmeester van de CV is de heer Van der Drift, registeraccountant te Den Haag. Hij is gevestigd op Koninginnegracht 38, alwaar ook BV's van de heer Hendriks zijn gevestigd; in totaal bevat het adres 51 BV's, waarvan de meeste leeg. In de Aquarius-brochure is een zogenaamde 'blinde accountantsverklaring' opgenomen, waarvoor hij zijn hoedanigheid van registeraccountant gebruikt.

Feit 20:
Het adres van de CV is Dr. Kuyperstraat 15 in Den Haag. Op dit adres zijn 40 BV's geregistreerd, waarvan de meeste leeg. Ook het Adviesbureau Hendriks is er gevestigd, alsmede andere BV's van de heer Hendriks.

Feit 21:
De heer Hendriks is bij meerdere fallissementen betrokken geweest. Zo werden de Aquarius Sportaccommodaties BV (van het vorige Aquarius-avontuur, in Sleeuwijk) failliet verklaard op 8.11.1983 en International Secretary Services BV op 2.11.1983. En op 16.11.1983 1984-Marketing BV.

Feit 22:
Er zijn hier in de buurt bureaux die nog veel geld te vorderen hebben van deze failliete Aquarius Sportaccommodaties BV. Curator van de failliete boedel is mr A.J.M. Schakel van het advocatenkantoor Kortman, te Den Haag.

Feit 23:
International Secretary Services BV was betrokken bij de transacties in het vorige Aquarius-avontuur, in Sleeuwijk. Curator van deze failliete boedel is mr J.M. de Blécourt van het kantoor Blackstone & Rueb, te Den Haag.

Feit 24:
De genoemde brochure van 29.1.1986 verklaart dat alle bij het

bouwproject betrokken leveranciers hun factuur voor 20% zullen krijgen betaald in participaties.

Feit 25:
In de Studiedagen-façade staat centraal de Internationale Universiteit van Lugano, met als rector prof. H. van Praag. Deze 'universiteit' is in Lugano (Zwitserland) onbekend.

Feit 26:
Op een stenciltje van deze 'universiteit' komt het volgende adres voor: Palazzo Agra, Postbus 17, Agra (Zwitserland). Dit dorpje ligt vlakbij Lugano. In het dorpje (150 inwoners) is de 'universiteit' niet bekend. Onder de ca. 50 telefoonaansluitingen komt de 'universiteit' niet voor, ook prof. van Praag niet. Palazzo Agra is een tehuis waar bejaarden wat kunnen rusten en waar kinderen kunnen aansterken.

Feit 27:
Deze 'universiteit' biedt academische titels te koop aan. Deze titels zijn volgens het genoemde stenciltje overal ter wereld geldig. In Nederland is het gebruik van deze titels strafbaar, ze zijn ongeldig. Het NUFFIC waarschuwt voor deze 'universiteit'.

Feit 28:
Prof. Van Praag heeft eerder zo'n 'universiteit' willen oprichten in Luxemburg, de Universiteit van Manternach. De Luxemburgse regering heeft hem geweigerd, omdat zijn opzet niet voldeed aan basiseisen voor een verantwoorde opleiding.

Feit 29:
Als Aquarius van de grond gaat komen, liggen er in principe op het vermogen meteen enkele zeer grote claims, van miljoenen. Deze claims kunnen worden ingesteld door de failliete boedels welke rond het vorige Aquarius-plan zijn achtergelaten.

Feit 30:
De heer Hendriks heeft aan potentiële participatiekopers verklaard dat hij de grond voor Aquarius al heeft gekocht. Volgens de brochure van 29.1.1986 wordt de grond in eerste aanleg verworven door de Stichting Stedebouw & Stadsherstel (voorzitter is de heer Hendriks).

Feit 31:
De heer Hendriks verklaart zonder enig voorbehoud, dat de eerste paal op 1.7.1986 de grond in gaat.

Feit 32:
De financiers van de bouw worden nergens met name genoemd. Hun honorarium wordt, zo stelt de brochure van 29.1.1986, nader bepaald.

Feit 33:
De Burgemeester heeft op 25.2.1986 in de Gemeenteraad de kritiek op de heer Hendriks "beneden alle niveau" genoemd.

Feit 34:
De Burgemeester heeft, in zijn officiële hoedanigheid van burgemeester, samen met de heer Hendriks een reclamebrief van Aquarius ondertekend op 21.11.1985, twee en een halve week voordat de termijn waarbinnen bezwaren tegen het plan 'Aquarius' konden worden ingediend sloot. In de brief verklaart de Burgemeester dat "Aquarius wordt gebouwd". De brief is gericht op het werven van leden voor de "Beleggerssociëteit Aquarius".

Feit 35:
De project-ontwikkeling van Aquarius wordt geleid door de Stichting Stedebouw & Stadsherstel te Leiden. Voorzitter van deze Stichting is de heer Hendriks.

Feit 36:
De leden van de Gemeenteraad zijn tot 28.2.1986 in meerderheid niet op de hoogte van de in deze lijst genoemde feiten.

Feit 37:
De vestiging van Aquarius is in principe strijdig met het streekplan 'West-Brabant'. De provincie heeft medewerking aan de streekplanafwijkingsprocedure toegezegd in het begin van 1985, en geleverd in het begin van 1986. De toezegging was gevraagd door de gemeente op grond van een plan van 8 hectare (waarvan maximaal 30% bebouwd) en 125 appartementen, gericht op een studiecentrum met ondersteunende hulpaccommodatie. De levering is vervolgens gevraagd door de gemeente bij brief van 23.10.1985.

Feit 38:
De streekplanafwijkingsprocedure voorziet in advies van de Provinciale Planologische Commissie, en van de Provinciale Commissie van Advies en Bijstand voor Ruimtelijke Ordening en Landinrichting. Beide commissies hebben inmiddels positief geadviseerd.

Feit 39:
Bij de besluitvorming in deze commissies hebben de feiten in deze lijst geen rol gespeeld, ze waren niet bekend. De provinciale bestuurders zijn tot 27.2.1986 in meerderheid niet op de hoogte van de in deze lijst genoemde feiten.

Feit 40:
Terwijl de provinciale steun is gebaseerd op een plan van 8 hectare (waarvan maximaal 30% bebouwd) en 125 appartementen, gericht op een studiecentrum met ondersteunende hulpaccommodatie, biedt de heer Hendriks een plan aan van ruim 10 hectare en 375 appartementen, terwijl de hulpaccommodatie een volwaardig en zelfstandig recreatie- en appartementenpark blijkt te zijn geworden. De gemeente is overigens van deze bijzonderheden wel op de hoogte.

Feit 41:
De in opdracht van de heer Hendriks verrichte rentabiliteitsstudie, door het NIRT (Nationaal Researchinstituut voor Recreatie en Toerisme, een particulier bureau), is gebaseerd op andere gegevens dan die welke de heer Hendriks vertelt.

Feit 42:
De provinciale besluitvorming is gebaseerd op twee stukken: de voornoemde rentabiliteitsstudie, en een rapport van het bureau Wissing dat gaat over de keuze van de locatie. Daarmee is de rentabiliteitsstudie het enige inhoudelijke steunpunt van de besluitvorming.

Feit 43:
Bij de behandeling van het bestemmingsplan 'Buitengebied', oder meer geldend voor de Biesbosch, is niet verteld dat er een stuk grond buiten dit plan werd gehouden. Voor dit stuk is een apart plan gemaakt, het bestemmingsplan 'Aquarius.

CONCLUSIES

Conclusie 1:
Op grond van bovenstaande kan worden geconcludeerd dat alle gemeentelijke en provinciale besluitvorming rond het voorliggende Aquarius-plan is gebaseerd op zwakke gegevens, oppervlakkig onderzoek, en onjuiste informatie.

Conclusie 2:
De organisatorische structuur van het plan vertoont grote gaten. De door de Burgemeester als zekerheid aangedragen garantie-overeenkomst kan in de huidige structuur niet worden waargemaakt.

Conclusie 3:
De financiële structuur van het plan vetoont grote gaten. Het geld van de participanten loopt ernstig risico. De door de heer Hendriks aan de participanten geboden garanties zijn niet waar te maken; ze zijn gebaseerd op nergens omschreven rechten, en op onwaarheden.

Conclusie 4:
Stel dat het bestemmingsplan 'Aquarius' definitief wordt. De kans is groot dat de zaak failliet gaat aan de claims uit failliete boedels. De kans dat er dan een 'reddende koper' opdaagt is dan aanwezig, evenals de kans dat de gemeente concessies voor deze 'redding' zal moeten doen. Daarmee is de kans reëel dat er alsnog iets komt waarin de huidige plannen niet voorzien, zoals een recreatie- en appartementenpark. De CV staat hierbij overigens buitenspel, en de participanten zullen merken dat hun geld niet gegarandeerd was.

Conclusie 5:
De gemeente heeft zich achter een plan gesteld zonder deugdelijk onderzoek. Zeker als men de ervaringen met het vorige Aquarius-avontuur in aanmerking neemt, had men beter moeten weten.

Conclusie 6:
Het commentaar van de Burgemeester op de tot nu toe geuite kritiek en op de personen die deze kritiek hebben geuit is misplaatst. Hiermee wordt gedoeld op het commentaar dat door hem is gegeven in de Gemeenteraad op 25.2.1986.

Conclusie 7:
De Burgemeester heeft in de meergenoemde raadsvergadering van 25.2.1986 gedreigd met een schadeclaim van miljoenen als het plan niet doorgaat. Op grond van al het voorgaande kan een schadeclaim van de heer Hendriks met een gerust hart worden afgewacht.

Conclusie 8:
Er is een zorgwekkend zwak bestuur zichtbaar geworden.

ir D. Janse
Werkendam

mr H.J. Tromp
Sleeuwijk

Voetnoot

Ten aanzien van Feit 23 meldt de heer De Blécourt later dat niet hij maar de heer Schakel (zie Feit 22) hier curator is.

7 ONS ONDERZOEK GAAT VOORT

Ons onderzoek en onze acties gaan intussen verder.

Op 3.3.1985 sturen we een brief naar diverse instanties van de Provincie, met de lijst van feiten en conclusies als bijlage. We vragen om heroverweging van hun (nog wel geconditioneerde) steun aan het plan.

Op 3.3.1986 bel ik met het kantoor van Hendriks onder eigen naam en vraag om een exemplaar van de brochure. Ik word doorverbonden met Hendriks en hij herkent me als een van de actievoerende burgers. Hij stelt een gesprek voor van hem en mij, ik ga accoord mits hij audio-opname of iemand van de pers erbij toestaat. Dit ziet hij niet zitten. Hij kondigt een advocatenbrief aan Danker en mij aan.

Op het Gemeentehuis is door onze presentatie ”behoorlijke beroering ontstaan”, aldus het Nieuwsblad op 6.3.1986. Er wordt al spoedig, op maandag 10.3.1986, in een besloten vergadering met de raadsleden gesproken over onze feiten en conclusies. Enkele dagen eerder in een vergadering van de commissie Algemene en Bestuurlijke Zaken zijn, als ingelast agendapunt, onze feiten en conclusies al enigszins besproken, in een besloten verlenging van de vergadering.
Op deze maandagavond worden journalisten naar buiten gedirigeerd. De PvdA-fractie is boos over de beslotenheid van de raadsvergadering en stapt ook naar buiten.
De SGP en de RPF zijn om verschillende redenen overigens tegen het project.
De Burgemeester stuurt, zo vernemen we van een informant bij ABB, de feitenlijst (maar niet de conclusies) naar de directie van dit Werkendamse bouwbedrijf, dat staat genoteerd als bouwer van Aquarius; ABB heeft eerder de financiering van de dure en glossy brochure van Aquarius op zich genomen.

De kranten publiceren over onze feiten en conclusies. Ook Altena Nieuws doet dit, al tracht de Burgemeester persoonlijk dit tegen te houden in een telefoongesprek met uitgever Maas Damen, op diens verjaardag; de Burgemeester dreigt met stopzetting van de lucratieve gemeentepagina’s in Altena Nieuws. Maas Damen zwicht niet en publiceert. De gemeentelijke advertenties gaan gewoon door.

Op 8.3.1986 publiceert Wim van Wijk in de Dordtse editie van Het Vrije Volk; op 13.3.1986 zelfs een heel groot artikel.
Op 11.3.1986 publiceert Bram Pols in Trouw een lang artikel met als kop "Aquarius verkoopt Werkendam in nevelen gehuld studiecentrum".
Op 12.3.1986 publiceert het Algemeen Dagblad.
Op 13.3.1986 publiceert het Brabants Dagblad.
Er volgen nog meer regionale bladen.

Op 16.3.1986 sturen we een eerste vertrouwelijke brief aan Officier van Justitie mr H.A. van Brummen van het Parket van de Arrondissementsrechtbank in Dordrecht.
Op 23.3.1986 gaat naar de heer Van Brummen een tweede vertrouwelijke brief met nog meer onderzoeksresultaten. We delen hem mee dat we tegen de notaris die de acte voor de CV heeft gemaakt, mr G.G.J.D. Verdoes Kleijn te Den Haag, een klacht gaan indienen, net zoals tegen de accountant J.C.M. van der Drift, de man van de misleidende 'accountants-verklaring' van de brochure.

Op 3.3.1986 bel ik nogmaals met de heer Bodenkamp van de directie Den Haag van de NMB, die ik op 17.2.1986 ook sprak met mijn valse naam Brandenberg. Nu meld ik me onder eigen naam. Hij geeft aan te weten dat Hendriks de blokkering voorwendt maar zegt dat de rekening niet zomaar kan worden opgeheven. "In principe kan hij met die rekening doen en laten wat hij wil en aanwenden waar hij dat nuttig voor acht".
Ik zeg hem herhaaldelijk dat in dat geval de NMB meewerkt aan oplichting door willens en wetens Hendriks toe te staan de blokkering voor te wenden, temeer daar Hendriks suggereert dat de NMB institutionele belegger van Aquarius is en het ook de NMB is die het faillissement van Hendriks' vorige escapade in Sleeuwijk (BV Aquarius Sportaccommodaties) heeft aangevraagd. "We zijn daar druk over doende", zegt Bodenkamp. Na verder aandringen: "Ik leg het hier bij de directie neer; dat is een ding wat zeker is".
Later op de dag belt NMB-directeur Baks mij (ik sprak hem eerder op 17.2.1986; zie boven) en heeft het over het eerdere gesprek met "een van mijn mensen, de heer Bodenkamp". Hij heeft ons eerdere gesprek van hem met mij, als Brandenberg, kennelijk opgenomen en hij zegt dat derden hebben meegeluisterd. Hij betwist de quote niet maar betwist wel dat ik heb gezegd dat de quote uit de kleurenbrochure komt en zegt dat dit juridisch een belangrijk verschil is. "U bent nu de eerste, en ik denk dat dat voor mij echt een belangijke formeel-juridische

zaak is, die praat over een brochure waarin dit wordt gehanteerd". Hij zegt dat de quote werd gezien als iets wat Hendriks had gezegd tegen 'Brandenberg' en niet als iets dat is gemultipliceerd. Bovendien geeft hij aan dat het "een zaak is die heeft meegespeeld op het hoofdkantoor" en dat hij er nu opeens mee wordt geconfronteerd. In het eerste telefoongesprek met Baks hadden wij overigens gemeld dat wat wij voorlazen een quote was uit een mededeling van Aquarius.
Nog later, op 3.3.1986, belt Baks mij weer (ook nu loopt de recorder) en heeft het nu opeens over een handgeschreven papiertje dat Hendriks daar zou hebben achtergelaten met betrekking tot de rekening, met de volgende tekst:

"A. Het totaalbedrag wordt overgeboekt naar de vennootschap Aquabosch BV, waarmee de Coöperatieve Vereniging een leningsovereenkomst heeft. Dit geschiedt eerst als het project Aquarius volledig gerealiseerd is en de leningsovereenkomst definitief in werking treedt. Bij de overboeking is goedkeuring nodig van, ten eerste, het dan zittende bestuur en, ten tweede, de notaris die de betreffende overeenkomst in werking zet.
B. De gestorte bedragen worden teruggeboekt aan dezelfde personen die de bedragen gestort hebben indien overhoopt het definitieve besluit zal worden genomen het project Aquarius niet te realiseren. Dan is handtekening van voorzitter, secretaris en penningmeester nodig".

Op 4.3.1986 stuurt een advocaat, mr N.J.C. Francken uit Velp, een aangetekende brief aan Danker en aan mij met een sommering om te stoppen met het berokkenen van schade aan client Hendriks. We gaan gewoon verder.
Deze brief was door Hendriks al aangekondigd in mijn telefoongesprek met hem op 3.3.1986.

Op 11.3.1986 is er in Werkendam een grote publieke verkiezingsbijeenkomst met een forum in een zaal in Werkendam, in verband met de aanstaande gemeenteraadsverkiezingen. Hier verspreiden wij kopieën van de beruchte brief van de Burgemeester en de heer Hendriks van 21.11.1985 en vertellen we de bijeenkomst enkele feiten uit de feitenlijst.

8 ONDERZOEK VERBREEDT ZICH

Inmiddels zijn er mensen bij ons onderzoek betrokken geraakt. Ad Ermstrang van het Nieuwsblad doet imiddels verslag van de ontwikkelingen van de ‘affaire’, mede op grond van zijn eigen, degelijke onderzoek; we overleggen vanaf 3.3.1986 geregeld met hem en wisselen uit.
Ook Bram Pols van het dagblad Trouw werkt mee; we spreken met hem op 25.2.1986, voorafgaand aan de eerder genoemde gemeente-raadsvergadering. Ook een verontruste bewoner sluit af en toe aan, Bernard Paulus van Pauwvliet; hij richt later een actie-comité op.

Ergens in maart 1986 nemen we van de straat voor Hendriks’ kantoor een vuilniszak mee; deze levert, tussen restanten van de afhaal-chinees, interessante vondsten op.
Concepten van brieven aan zijn advocaten, een interne krabbel aan Hendriks van zijn secretaresse waarin zij meldt dat Brand-wijk (directeur van bouwer ABB) aanwezig is geweest bij de be-sloten bijeenkomst van de raad naar aanleiding van onze lijst van feiten en conclusies, en heeft gemeld dat alles is ”meege-vallen” en dat CDA, PvdA en VVD achter de ”indertijd gemaakte afspraken” blijven staan.
Ook een verscheurde telex gericht aan de Burgemeester komt er-uit; hierover verderop.

9 SANDBERG-ONDERZOEK EN HENDRIKS' EISEN

Inmiddels is de druk op het gemeentebestuur, met name op de Burgemeester en wethouder Timmerman, zodanig toegenomen, dat zij besluiten om een extern onderzoek te laten doen. Hun keus valt op advocaat jhr mr Theo Sandberg uit Rijswijk NB, kantoor houdend in Rotterdam. Een en ander wordt gepubliceerd in een gemeentelijk persbericht van 17.3.1986.

Sandberg benadert zowel Danker als mij voor het lenen van onze dossiers. Danker staat dit toe, ik weiger. Naar mijn mening hebben we al genoeg onderzocht om negatief over Aquarius te kunnen concluderen en is het onderzoek van Sandberg voor het gemeentebestuur een reden om later te kunnen zeggen dat zij het zélf hebben onderzocht.
Men laat na met Sandberg een bedrag af te spreken; hij brengt later ruim 45.000 gulden in rekening.

Op 20.3.1986 publiceert het Nieuwsblad een artikel met de kop "Rijksaccountants volgen Hendriks tot in Amerika". Men noemt als bron een geheim rapport dat handelt over Hendriks' belastingschulden en over lijnen die lopen naar Amerika en Zwitserland. De ontvanger van de Belastingdienst meldt in zijn beschrijving van Hendriks' vele rechtsvormen: "De v.o.f's, stichtingen en BV's zijn alle verschijningsvormen van de heer Hendriks". Faillissementen hebben miljoenenschulden achtergelaten.

Intussen laten allerlei grote namen die Hendriks rond het project heeft genoemd, het afweten of men trekt zich geheel terug.

Uit de vuilniszak van Hendriks' kantoor komen, zoals gezegd, ook de snippers van een telex van hem aan de Burgemeester tevoorschijn. In de telex stelt Hendriks de voorwaarden van zijn projectteam voor medewerking aan dit Sandberg-onderzoek. Hendriks' voorwaarden zijn als volgt (letterlijk):

- *het onderzoek moet gericht zijn op het project zelf*
- *van te voren moeten de punten van het onderzoek en de vragen vaststaan*

- *vragen die irrelevant zijn m.b.t. het project worden niet gesteld*
- *de resultaten van het onderzoek worden eerst besproken met het projectteam*
- *de resultaten van het onderzoek zijn bestemd voor burgemeester en wethouders en de gemeenteraadsleden*
- *zonder goedkeuring van het projectteam worden de resultaten van het onderzoek niet aan pers of publiek bekendgemaakt*
- *het noemen van namen van financiers en andere personen of bedrijven, die anoniem wensen te blijven, zal niet geschieden*
- *de te verstrekken gegevens over de financiële structuur en de bij het project betrokken rechtspersonen worden vertrouwelijk behandeld*
- *burgemeester en wethouders en de gemeenteraadsleden beschouwen de conclusies van jhr mr Sandberg als maatgevend en zullen geen verdere vetrouwelijke gegevens verlangen als expliciete verantwoording voor de conclusies van het onderzoek*
- *aangezien van het projectteam c.q. j.a.m. hendriks een bijdrage in de kosten van het onderzoek wordt gevraagd, dient de hoogte van die bijdrage bij start van het onderzoek vast te staan*
- *de methode van onderzoek moet vaststaan, zodat schadelijke gevolgen vanwege het feit sec dat ueberhaupt een onderzoek wordt ingesteld niet mogelijk zijn. met name moet uitgesloten zijn dat bedrijven, instellingen, personen en financiers kopschuw worden en hun medewerking aan het project beeindigen*

En zo gaan de voorwaarden nog een tijdje door. Overigens zijn de raadsleden van deze telex niet op de hoogte.
We typen de samengeplakte telex-snippers over om de bron te maskeren, verspreiden de tekst en laten de suggestie gaan dat iemand op het gemeentehuis de telex heeft gelekt.
Sandberg laat al snel weten alleen in alle vrijheid te werken en dat hij niets te maken wil hebben met deze voorwaarden.
Het leidt ook tot een groot artikel van Ad Ermstrang in het Nieuwsblad van 27.3.1986 met als kop: "Poging tot beknotting van onderzoek Sandberg mislukt".

Op 27.3.1986 schrijf ik een ingezonden brief in het Nieuwsblad en in Altena Nieuws met als kop "Aquarius: Waar blijven VVD en PvdA?" Ik dring erop aan dat zij nu eindelijk eens een stand-

punt innemen nu alles duidelijk is.

Op 3.4.1986 verschijnen in het Altena Nieuws enkele ingezonden brieven van personen die ons werk niet kunnen waarderen.

D. Klopstra uit Andel verwijt ons een schandpaal te hebben opgericht waarbij allen die met het realiseren van Aquarius bezig zijn het moeten ontgelden; hij stelt dat we zelf de beerpunt hebben gecreërd en beticht ons van "boordevol verdachtmakingen, personen zonder bewijs betichten van kwade trouw en oordelen uitspreken terwijl deze niet zijn aangetoond [*sic*]".

Briefschrijver B. van Berchum uit Werkendam verwijt ons "ongezouten en smakeloze kritiek" en noemt ons "import" en heeft het over "opgezweepte sensatie van mensen die het reilen en zeilen ook in het verleden van Werkendam nauwelijks kennen, en het karakter van de doorsnee Werkendammer niet begrijpen".

10 RAPPORT VAN SANDBERG

Dan verschijnt het rapport van Sandberg. Het is gedateerd 7.4.1986 en gericht aan het College van Burgemeester en Wethouders, de opdrachtgever.

Hij meldt dat er (slechts) 25 participaties zijn geplaatst. Er is van een financiële structuur geen sprake en op dit punt valt dus geen oordeel uit te spreken; het is niet meer dan een idee. De beweerde institutionele belegger is er niet.
Er blijkt op 27.3.1986 een aannemingsovereenkomst voor 78 miljoen gulden (met ABB?) te zijn gesloten zonder dat er sprake is van een bestek of bestektekeningen; Sandberg noemt dat opmerkelijk voor een project van die omvang. Hij schrijft dat "een oordeel over de financiële structuur bij gebreke van de meest elementaire gegevens op dit moment niet [is] te vormen".
Verder wemelt het van faillissementen waarbij Hendriks is betrokken, met miljoenenvorderingen van schuldeisers, waaronder de Belastingdienst voor ruim anderhalf miljoen gulden.
Sandberg concludeert: "De zakelijke onderbouwing van zijn streven is echter zo zwak dat ik u ontraad om met het project in de gepresenteerde vorm verder te gaan".

11 AQUARIUS VAN DE BAAN

Op 8.4.1986 neemt het College van Burgemeester en Wethouders het besluit om niet verder te gaan met het Aquarius-project. Er wordt een persconferentie gehouden.

Op 9.4.1986 meldt Trouw nog dat ”de drie grote boerenorganisaties van ons land niet zullen aarzelen naar de rechter te stappen als de gemeente Werkendam instemt met de bouw van het studiedagencentrum ‘Aquarius’”.

Eveneens op 9.4.1986 verschijnt een groot artikel van Wim van Wijk in Het Vrije Volk onder de kop ”Werkendam: Toch stop op Aquarius”. Aquarius is volgens de tekst van de baan. Het meldt dat Hendriks verbaasd is en dreigt met juridische stappen tegen de gemeente ”wegens inconsequent beleid”.
Het Brabants Dagblad verhaalt op 9.4.1986 over het resultaat van Sandberg onder de kop ”Ontwikkelaar liet Werkendam dagdromen”.
Het Algemeen Dagblad meldt op 9.4.1986: ”Aquarius-project gekraakt”.
De NRC schrijft op 9.4.1986: ”Werkendam weigert Aquarius-project na onderzoek kosten”.

Op 10.4.1986 meldt het Nieuwsblad in een groot artikel dat Hendriks ”verbijsterd” is; Hendriks noemt ”het rapport van Sandberg onvolledig”. Verder vindt hij: ”De uitslag van het onderzoek leek vast te staan. Het is bedoeld om zich daarachter te verschuilen”.
In het artikel wordt het project een luchtkasteel genoemd. De krant meldt dat volgens het onderzoek van Sandberg 600.000 gulden in de voorbereiding is gestoken; een groot deel ervan komt van het Werkendamse bouwbedrijf ABB.
Elders in het Nieuwsblad schrijft Ad Ermstrang dezelfde dag over ”De aftocht en het gezichtsverlies” en omschrijft Sandberg als de ”reddende engel” die overigens ”niets nieuws op tafel brengt”.
Op 10.4 1986 heeft Trouw een groot artikel van Bram Pols met de kop ”Aquarius kon alleen op fiasco uitdraaien”.
Op 19.4.1986 heeft de Haagse Post een achtergrondartikel van Henk Schutten onder de kop: ”Aquarius in Werkendam: hoe het miljoenenproject van een verlicht zakenman op een fiasco uitdraaide”.

Op 24.4.1986 meldt het Nieuwsblad dat de gemeenteraad instemt met het besluit van het College van B&W om met Aquarius te stoppen. De PvdA doet in de vergadering een poging om ”waardering [uit te spreken] over de rol van de Werkendammers Janse en Tromp, die de voorbije maanden vele uren hebben besteed aan het boven water halen van gegevens over het project”. Het CDA bij monde van Arie van Driel deelt die mening niet: ”Zij hebben een wezenlijke rol gespeeld” maar volgens hem waren de financiële kwesties later toch wel behandeld. CDA-wethouder Timmerman: ”De waarheid en de gegevens voor een goede beslissing hadden ook zonder hen op tafel gekomen” en ”ze hebben voor hun beurt gesproken”.

12 LAATSTE STUIPTREKKINGEN

Op 17.4.1986 heeft het Nieuwsblad een volledig witte pagina met een rouwrand; rechtsonderin een klein logo van Aquarius. De pagina blijkt te zijn betaald door Pemar, een van Hendriks' rechtspersonen.

Op 15.5.1986 meldt het Nieuwsblad dat er een rapport van Aquabosch, vertegenwoordigd door advocaat mr A.L.C.M. Oomen, is binnengekomen bij de gemeente. Wethouder Timmerman meldt dat het inzicht door dit rapport niet vergroot is, maar hij houdt de deur voor Aquarius open mits er voldaan wordt "aan de voorwaarden die wij hebben gesteld".

Op 12.6.1986 meldt het Nieuwsblad dat het onderzoek van Sandberg 45.348,05 gulden heeft gekost en dat de kosten "indertijd niet aan een bepaald bedrag gebonden" zijn.
Op 26.6.1986 meldt het Nieuwsblad dat de raad nu met dit bedrag accoord is gegaan.
PvdA-er Evert Begemann zegt in de raad: "Sandberg heeft weinig meer gedaan dan de beide heren [*Janse en Tromp, HT*] gevolgd. Wat mij betreft is het geld dan ook bij de verkeerde mensen terecht gekomen".

Dan verschijnen er in juli en augustus 1986 opeens brieven in Altena Nieuws van enkele personen uit de randstad waarin tegenstanders worden bestreden en pleidooien voor het doorgaan van Aquarius worden geuit. Vooral Bernard Paulus van Pauwvliet, actievoerder voor het behoud van de Biesbosch en uitgesproken tegenstander van Aquarius, wordt hierin op de hak genomen en van de meest afgrijselijke eigenschappen beticht. Afzenders zijn ene prof dr M. Catelin uit Den Haag, mr A.F.G. Nijgh uit Den Haag, H. van Kalkeren uit Rotterdam, mevrouw E. de Koning van de universiteitsbibliotheek te Amsterdam, en R.J.L. Nieland uit Arnhem.
Na wat onderzoek haal ik in een allerlaatste ingezonden brief (Nieuwsblad, 11.9.1986) deze brieven onderuit. Het blijken allen verlengstukken van Hendriks te zijn. Sommige namen zijn geheel verzonnen.

Op 6.11.1986 meldt het Nieuwsblad dat Hendriks stelt dat Aquarius onder leiding van advocaat Oomen de gemeente zal gaan dreigen met een claim van 12 miljoen. Oomen zelf noemt dit wat præmatuur. Ook tegen Sandberg zou een klacht zijn ingediend.

Op 29.1.1987 meldt het Nieuwsblad dat Hendriks via een van zijn ‘rechtspersonen’, International Staff Services uit Den Haag, bij de gemeente Werkendam een plan heeft ingediend voor een ”studiedagen-, meditatie- en recreatiecentrum” in de Zevenbanse Boezem bij de Tol, een kruising boven de A27. Hij zou hierover contact hebben gehad met Van der Valk en zou bereid zijn bij inwilliging af te zien van zijn schadeclaim ten aanzien van Aquarius.
Volgens het bericht liet wethouder Timmerman zich in de raad ontvallen dat aan het plan een ”realiteitsprobleem” zat.

Op 17.4.1997, meer dan 10 jaar later, meldt het Nieuwsblad dat Hendriks een claim van 30 miljoen heeft laten indienen bij de gemeente Werkendam, door een deurwaarder. Volgens het artikel zegt gemeentelijk juridisch medewerkster mr F. Sterk dat zij het deurwaardersexploit al in november 1996 heeft ontvangen en dat Hendriks dit ongeveer elke vijf jaar doet om verjaring te voorkomen.

13 NASLEEP

Op 27.11.1986 meldt het Nieuwsblad dat hun verslaggever Ad Ermstrang voor zijn serie van Aquarius-artikelen is onderscheiden met de Prijs voor de Nieuwsbladjournalistiek van de Uitgeversorganisatie De Nederlandse Nieuwsbladpers.

Op 24.3.1986 dien ik bij de Haagse Notariële Kring een klacht in tegen notaris Verdoes Kleijn, wegens zijn medewerking aan de ongepaste CV-constructie.
Pas in april 1988 wijst de Kring uiteindelijk de klacht af, nadat de Kring de zaak meer dan twee jaar heeft getraineerd en de meest uiteenlopende ontwijkende manoeuvres heeft toegepast.

Ook op 24.3.1986 dien ik bij het Tuchtcollege van het NIVRA, de organisatie van register-accountants, een klacht in tegen NIVRA-lid J.C.M. van der Drift, vanwege diens lege accountantsverklaring in de Aquarius-brochure.
De klacht wordt in september 1987 afgewezen.

14 TOT BESLUIT

Barbizon

Hendriks gaat rustig verder met deze praktijken. Hij werft korte tijd later in een soortgelijke constructie participanten voor hotel Barbizon, een Zeedijk-project in Amsterdam.

Europolis

In 1990 beschrijft de NRC het Europolis-project. Armenië werd eind jaren 80 door een zware aardbeving getroffen. Europolis was een initiatief van de Stichting Europolis Foundation, met het doel in Armenië een stad voor honderdduizenden daklozen te bouwen. Aan Hendriks gerelateerden als R. Nieland en architecten Alberts en Van Huut zitten in het bestuur.
Wanneer zij naar Armenië willen afreizen voor het project, blijkt dat Hendriks' paspoort is ingenomen vanwege zijn betrokkenheid bij diverse faillissementen. Men besluit, omwille van het goede naam van het project, zonder hem door te gaan. Hendriks gaat echter op eigen houtje door: hij benadert geldschieters en verandert de naam van een van zijn stichtingen, Stichting Mens en Toekomst, waarvan hij enig bestuurslid is, in Stichting Mens en Toekomst Europolis.
Na het bijwonen van de rechtszaak waarin Nieland cs proberen Hendriks uit te schakelen, beschrijft de NRC uitgebreid de details van de ruzie.
De NRC meldt op 23.1.1990 dat Hendriks door de rechter wordt "teruggewezen". De rechter acht onder meer bewezen dat hij met zijn eigen stichting geld inzamelde met vermelding van het eigen gironummer van zijn stichting. Ook mag hij de naam Europolis niet meer gebruiken. In 2014 meldt hij zich in een verklaring voor de Commissie Samenleving van de gemeente 's-Gravenhage als "initiatiefnemer van Europolis". Ook in ander verband blijft hij de naam gebruiken.

Helderziende

Ook betoont Hendriks zich helderziende. De boulevardbladen duiken er op. "Ik wist waar Heijn begraven lag", zo kopt het

blad Aktueel zijn uitspraken op 30.4.1988, in de zaak van de ontvoering van Gerrit-Jan Heijn.
Deze beweringen staan ook in Privé van 30.4.1988, met de kop ”Politie deed niets met mijn gouden tip”.
Hij ”weet” ook wie de ontvoerder van Cheryl Morriën (7) is, blijkens het blad Privé van 14.5.1988; dit meisje uit IJmuiden verdween op 5.8.1986 spoorloos.
In hetzelfde artikel beweert Hendriks, die als ”paranormaal fenomeen” wordt opgevoerd, ook ”verrassende beelden” te hebben ”doorgekregen” ter zake van het schrijnende geval van de in juli 1984 verdwenen Germa van der Boom uit Nieuwendijk.

Enzovoorts....

In 2020 is een Internet-zoekopdracht afdoende om zijn voortdurende bezigheden te vinden, met name in Den Haag in de locale politiek en in stadsontwikkeling.
Trefwoorden:

* *FAMILIA (Directe Democraten)*
* *Stichting Stedebouw en Stadsherstel*
* *Aquarius Studiedagencentrum Scheveningen*
* *IUS International University for Sustainability*
* *Europolis*
* *TCS EUROPOLIS Growth Fund*
* *Luzzy Tenfun*

Mocht u Hendriks nog eens willen zien en horen, ga dan voor een kort YouTube-filmpje uit 2014 naar https://tinyurl.com/joshendriks

---